

**КОДЕКС ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ НА
АКЦИОНЕРСКИТЕ ДРУШТВА КОТИРАНИ НА
МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА**

ЈУНИ, 2006

УСОГЛАСЕНОСТ НА РАБОТЕЊЕТО И УПРАВУВАЊЕТО НА ДРУШТВОТО СО КОДЕКСОТ И НЕГОВО СПРОВЕДУВАЊЕ

ПРИНЦИП 1: Органот на управување (управен одбор и одбор на директори) и органот на надзор се одговорни за структурата на корпоративното управување на друштвото и за усогласеноста на работењето и управувањето на друштвото со овој Кодекс.

Одредби на најдобрите практики:

- 1.1 Во годишниот извештај на друштвото, во посебна глава, се дава општ преглед на правилата за управувањето и вршењето контрола над друштвото, со повикување на принципите и одредбите на најдобрите практики од овој Кодекс. Друштвото јасно го образложува степенот на применување на принципите, односно одредбите на најдобрите практики предвидени во овој Кодекс и доколку не ги применува дава објаснување за причините и степенот на нивното неприменување.
- 1.2 Усогласеноста на друштвото со кодексот, се предвидува како посебна точка на дневниот ред на собранието на акционери по која расправаат акционерите.
- 1.3 Друштвото е должно да достави копија од годишниот извештај, кој содржи посебна глава за усогласеноста на работењето и управувањето на друштвото со овој Кодекс до Македонската берза на хартии од вредност 21 ден пред одржување на редовното собрание на акционери. Македонската берза на хартии од вредност го објавува годишниот извештај на својата веб страна. Друштвото, исто така, го објавува извештајот на својата веб страна.

СОБРАНИЕ НА АКЦИОНЕРИ, ПРАВА И ЕДНАКОВ ТРЕТМАН НА АКЦИОНЕРИТЕ

ПРИНЦИП 2: Сите акционери кои поседуваат акции од ист род и класа, имаат еднаков третман.

Одредби на најдобрите практики:

- 2.1 Годишниот извештај треба да содржи информации за правата кои произлегуваат од родовите и класите на акции издадени од друштвото.
- 2.2 Статутот на друштвото, неговите измени и дополнувања се доставуваат до Македонската берза и истите се објавуваат на нејзината веб страна. Друштвата се поттикнуваат исто така да ги објавуваат на своите веб страни Статутот и неговите измени и дополнувања.

ПРИНЦИП 3: Членови на семејствата на лицата кои се овластени да го застапуваат и претставуваат друштвото и нивните застапници, не можат да бидат овластени за полномошници.

Одредби на најдобрите практики:

- 3.1 Брачен другар, или член на вонбрачна заедница, посвоеник, посвоител, роднина по крвна линија до четврти степен или сватовска линија до втор степен или застапник на член на одборот на директори или на управниот одбор или надзорниот одбор не може да биде назначен за полномошник на акционерите на собранието на акционери.
- 3.2 Друштвата се поттикнуваат во своите годишни извештаи да објавуваат информации за постоење на договори за кои имаат сознанија дека се склучени помеѓу акционерите, а со кои се ограничува преносливоста на акциите и/или некои други права кои произлегуваат од одделните родови и класи на акции.

ПРИНЦИП 4: Постапките кои се однесуваат на собранието на акционери треба да обезбедат еднаков третман за сите акционери. Постапките не треба да предизвикуваат непотребни компликации или трошоци при остварувањето на гласачкото право на акционерите.

Одредби на најдобри практики:

- 4.1 Известување за одржување на собрание на акционерите и дневниот ред за собранието, се објавуваат на веб страницата на друштвото и најмалку во еден од трите најтиражни дневни весници.
- 4.2 Собранието на акционери се одржува на место кое им е достапно на сите акционери.
- 4.3 Точките на дневниот ред на собранието треба да бидат јасно дефинирани, прецизно формулирани и да не се остава простор за различни толкувања.
- 4.4 Информациите поврзани со точките од дневниот ред на собранието на акционери се достапни на веб страницата на друштвото 21 ден пред одржувањето на собранието на акционери и во период од една година по неговото завршување. Овие информации се исто така достапни и на веб страницата на Македонската берза.
- 4.5 Собранието на акционери се води на начин со кој акционерите ќе се поттикнуваат да учествуваат во расправата, при што, се обезбедува разумно време за поставување на прашања упатени до органот на управување и органот на надзор, како и надворешниот овластен ревизор.
- 4.6 Деталната постапка за пријавување на присуството на собранието на акционерите се објавува на веб страната на друштвото во рок од најмалку 21 ден пред одржувањето на собранието. Друштвата, на своите акционери, им препорачуваат своето присуство на собранието на акционери да го пријават најмалку еден ден пред денот на одржување на собранието.

ПРИНЦИП 5: Промените во сопственичката структура на капиталот се вршат на начин со кој се обезбедува еднаков третман на акционерите и примена на нивното право на првенство на запишување на акции, во случај на нова емисија на акции.

Одредби на најдобрите практики:

- 5.1: Одлуките на одборот на директори, односно управниот одбор со кои се прават големи измени во однос на идентитетот или карактерот на друштвото се одобруваат од страна на собранието на акционерите. Овие одлуки меѓу другото се однесуваат на:
 - исклучување на друштвото од котацијата на регулиран пазар;
 - планови за издавање на дериватвни хартии од вредност (опции).

УЛОГАТА НА ЗАСЕГНАТИТЕ ЛИЦА

ПРИНЦИП 6: Друштвото се грижи за интересите на засегнатите лица и има Кодекс на однесување со кој се регулираат односите со овие лица

Одредби на најдобри практики:

- 6.1: Пожелно е друштвото да има уредена политика на односи со засегнатите лица. Политиката на односите со засегнатите лица се објавува на веб страницата на друштвото.
- 6.2: Засегнатите лица, особено вработените, треба да имаат непречена комуникација со органот на управување и/или органот на надзор за нивните проблеми во однос на незаконските и/или неетички постапки, без притоа да се загрозат нивните права.
- 6.3: Органот на управување и органот на надзор треба да бидат информирани за сите измени во законската и подзаконската регулативата поврзана со правата на засегнатите лица (на пр: Законот за работни односи, Закон за стечај, Закон за заштита на животната средина, закони со кои се регуклираат здравственото и пензиското осигурување и др.)

ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОБЈАВУВАЊЕ

ПРИНЦИП 7: Друштвото се грижи за обезбедување на навремено и точно објавување на сите суштински прашања кои се однесуваат на друштвото, неговата финансиска состојба, работењето, сопственичката структура и структурата на корпоративното управување.

Одредби на најдобри практики:

- 7.1: Во годишниот извештај на друштвото се наведува идентитетот на секој акционер кој поседува минимум 5% од основната главнина на друштвото, како и бројот на акции од секој род и класа.
- 7.2: Друштвото ги прави достапни сите значајни информации, а особено информации за нови настани кои се поврзани со работењето на друштвото, а кои би можеле да имаат значајно влијание врз цената на акциите или пак на друг начин да влијаат врз одлуката на инвеститорот. Овие информации веднаш се доставуваат до Македонската берза и се објавуваат на веб страната на Македонската берза и на веб страната на друштвото.
- 7.3: Друштвото се грижи за навременото и точното објавување на сите суштински информации кои се однесуваат на: а) севкупните цели на друштвото и целите кои се очекуваат во наредниот период; б) овластените ревозори; в) материјалните фактори на ризик; г) зделките со заинтересирана страна; д) големите зделки; како и е) измените во основната главнина и во резултатите на друштвото за извештајниот период. Овие информации редовно се објавуваат на веб страната на Македонската берза како и на веб страната на самото друштво.
- 7.4: Во годишниот извештај се наведуваат податоци за членовите на органот на управување и органот на надзор, и тоа: возраст, пол, професија, податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работа, државјанството, датумот на првичното именување, и постојниот мандат, податоци за членување во други органи на управување и органи на надзор во други правни лица кои се релевантни за работењето на секој од членовите на одборот на директори односно надзорниот одбор. Покрај тоа, во годишниот извештај се наведува и надоместокот кој го добиваат членовите на одборот.—
- 7.5: Друштвото донесува интерен акт со кој се обезбедува редовно, навремено и правилно дистрибуирање на информации до сите акционери како и до пошироката јавност.
- 7.6: Органот на управување активно ги надгледува процесите на собирање, систематизирање и верификување на оперативни

податоци со цел непречено подготвување на финансискиот извештај.

- 7.7. Органот на управување или друго, од него, овластено лице ги потврдува сите информации кои се објавуваат во јавноста.

ОДБОР НА ДИРЕКТОРИ (НЕИЗВРШНИ ДИРЕКТОРИ) ОДНОСНО НАДЗОРЕН ОДБОР

ПРИНЦИП 8: Одборот на директори, односно надзорниот одбор е одговорен за стратешкото раководење со друштвото, спроведувањето на надзор врз менаџментот и е одговорен пред друштвото и неговите акционери.

Одредби на најдобри практики:

- 8.1: Поделбата на надлежностите во рамки на органот на управување, односно органот на надзор и постапките кои тие ги применуваат се утврдени со Статутот и другите акти на друштвото. Во актите, одборот на директори, односно надзорниот одбор ги регулираат односите со извршните директори, односно управниот одбор, надворешниот овластен ревизор, собранието на акционери и работните тела, доколку такви постојат. Статутот и актите се објавуваат на веб страницата на друштвото.
- 8.2: Органот на управување односно органот на надзор постапува врз основа на целосна информираност, со внимание на уреден и совесен трговец и во интерес на друштвото.
- 8.3: Органот на управување односно органот на надзор има еднаков третман кон сите акционери, во случаите кога одредени одлуки имаат различно влијание на различните групи на акционери.
- 8.4: Органот на управување односно органот на надзор применува високи етички стандарди и води сметка за интересите на сите засегнати лица.
- 8.5: Органот на управување односно органот на надзор ја разгледува стратегијата на друштвото, позначајните активности, политиката за ризик, годишните буџети и бизнис планови, ги утврдува целите што треба да се постигнат, врши надгледување над спроведувањето на бизнис планот и работењето на друштвото; ги надгледува и /или одобрува поголемите капитални трошоци, стекнувања и делбениот биланс на друштвото во согласност со закон.

- 8.6: Органот на управување, односно Органот на надзор ги избира клучните раководни лица, ги утврдува нивните надоместоците, ја контролира нивната работа и доколку е потребно врши нивна смена и го надгледува назначувањето на нови членови;
- 8.7: Органот на управување односно Органот на надзор врши контрола и донесува одлуки во услови на утврдени судири на интереси на членовите на одборот и акционерите, вклучувајќи и злоупотреба на имотот на друштвото, злоупотреби при големите зделки и зделките со заинтересирана страна.
- 8.8: Органот на управување односно органот на надзор се грижи за интегритетот на системот за сметководство и системот за финансиско известување на друштвото, како и постоењето на соодветни системи на контрола, а особено води сметка за усогласеноста на системот за управување со ризик, финансиска и оперативна контрола со законите и релевантните стандарди.
- 8.9: Органот на управување односно органот на надзор се грижи за интегритетот на процесот на избор на независен ревизор, како и на процесот на обработка на извештајот од независниот ревизор.
- 8.10: Органот на управување односно органот на надзор одржува состаноци најмалку четири пати во текот на годината, најмалку еднаш во секој квартал, со цел овозможување увид на акционерите за начинот на работење на органот на управување и органот на надзор. Во годишниот извештај се наведува присуството и отсуството на членовите на органот на управување односно органот на надзор на состаноците.
- 8.11: Органот на управување односно органот на надзор се состанува најмалку еднаш во текот на годината на состаноци на кои е исклучено присуството на извршните членови на одборот, односно членовите на управниот одбор, со цел да расправа за своето работење, односите со управниот одбор, составот и работењето на управниот одбор, и прашања кои се однесуваат на назначувањето на нови членови и надоместоците.
- 8.12: Контролата која ја спроведува органот на управување над извршните директори односно органот на надзор врз членовите на управниот одбор се состои во утврдување на: (а) постигнувањето на целите на друштвото; (б) стратегијата на друштвото и ризикот поврзан со деловното работење; (в) структурата и функционирањето на системите за управување со внатрешен ризик и контрола; (г) процесот на финансиско известување; (д) усогласеноста со законите и другите прописи.

- 8.13: Органот на управување односно органот на надзор најмалку еднаш годишно ја разгледува стратегијата на друштвото и ризикот од работењето, расправа за оценките на извршните директори, односно членовите на управниот одбор во однос на спроведувањето на стратегијата на друштвото, структурата и функционирањето на системите за управување со внатрешен ризик и контрола, и измените кои се однесуваат на нив. Оценките се наведуваат во извештајот на органот на управување односно органот на надзор, кој е составен дел на годишниот извештај.
- 8.14: Органот на управување, органот на надзор, како и нивните членови имаат обврска да ги побараат сите релевантни информации од извршните директори, управниот одбор и надворешниот овластен ревизор, со цел извршување на нивните функции.
- 8.15: Доколку органот на управување, односно органот на надзор, како и нивните членови, сметаат дека е потребно, може да бараат релевантни информации од клучните раководни лица и надворешните советници на друштвото. Друштвото ги обезбедува потребните услови за реализација на оваа цел. Органот на управување односно органот на надзор може да побара од одредени раководни лица односно надворешни советници да присуствуваат на состаноците на одборот.
- 8.16: Годишниот извештај на друштвото содржи посебен дел во кој се наведени активностите на органот на управување односно органот на надзор во текот на финансиската година, и во кој се содржани посебни изјави и информации предвидени со овој Кодекс.

ПРИНЦИП 9: Составот на органот на управување односно органот на надзор треба да обезбедува независно, автономно, самостојно и слободно изразување на ставовите и мислењата на членовите на овие органи.

Одредби на најдобрите практики:

- 9.1: Органот на управување односно органот на надзор ги дефинира и предлага потребните карактеристики на членовите, бројот и составот на органот, притоа водејќи сметка за природата на дејноста на друштвото, активностите, бараната стручност и искуство на членовите на органот. Дефинираните потребни карактеристики за членовите се достапни до секого и истите се објавуваат на веб страницата на друштвото. Органот на управување односно органот на надзор периодично врши проценка на дефинираните потребни карактеристики за членовите и донесува заклучоци во однос на својот состав, бројот и должностите.

- 9.2: Најмалку еден од неизвршните членови на органот на управување односно еден член на органот на надзор треба да биде експерт во областа на финансиите. Во годишниот извештај се наведува името на овој член на одборот.
- 9.3: Органот на управување, односно органот на надзор, со цел одбегнување на ситуации на водење на постапка за истовремена промена на поголем број на членови на органот, изготвува план за избор и смена на членовите на органот, по принцип на претходно договорена ротација. Планот и правилата кои се однесуваат на изборот и смената на членовите на органот по пат на ротација се наведуваат во годишниот извештај.
- 9.4: Органот на управување односно органот на надзор се грижи за постоење и спроведување на формална и транспарентна постапка за номинирање и избор на членовите на одборот.

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ОДБОРОТ НА ДИРЕКТОРИ ОДНОСНО НАДЗОРНИОТ ОДБОР

ПРИНЦИП 10: Одборот на директори односно надзорниот одбор има претседател кој се грижи за правилното функционирање на одборот на директори односно надзорниот одбор.

Одредби на најдобри практики:

- 10.1: Претседателот на одборот на директори односно надзорниот одбор:
 - го утврдува дневниот ред на состаноците на одборот, ги свикува и претседава со нив и врши контрола над работењето на одборот и неговите комисии;
 - се грижи за навремено доставување на потребните материјали за состаноците, обезбедување на целосни и навремени информации на членовите на органот и води сметка тие да имаат доволно време за подготвување, за да можат да донесат правилни одлуки;
 - го претставува одборот на директори, односно надзорниот одбор;

- ја иницира постапката за проценување на работењето на одборот на директори, односно надзорниот и управниот одбор.
- 10.2: Претседателот на одборот на директори, односно на надзорниот одбор ја утврдува потребата од воведувањето на програми за обука за членовите на одборот на директори, односно надзорниот одбор.
- 10.3: Претседател на надзорниот одбор не може да биде лице кое било поранешен член на управниот одбор на друштвото најмалку две години по завршувањето на мандатот во управниот одбор.
- 10.4: Претседател на одборот на директори не може да биде поранешен извршен член на одборот на директори најмалку две години по завршувањето на функцијата.
- 10.5: На претседателот на одборот на директори, односно надзорниот одбор во реализирањето на неговите/нејзините функции му помага внатрешен правен советник.
- 10.6: Должностите и одговорностите на претседателот на одборот на директори, односно надзорниот одбор се дефинирани во внатрешните акти кои се однесуваат на одборот на директори, односно на надзорниот одбор и истите се објавуваат на веб страната на друштвото.

ВНАТРЕШЕН ПРАВЕН СОВЕТНИК (СЕКРЕТАР НА ДРУШТВОТО)

ПРИНЦИП 11: На одборот на директори односно на надзорниот одбор му помага внатрешен правен советник.

Одредби на најдобрите практики:

- 11.1: Внатрешниот правен советник, како лице со посебни овластувања и одговорности (раководно лице), обезбедува правилна примена на законските процедури од страна на органот на управување, односно органот на надзор и остварување на правата и обврските на одборот на директори, односно надзорниот одбор во согласност со законите, Статутот и другите акти на друштвото.
- 11.2: Внатрешниот правен советник му помага на претседателот на органот на управување или органот на надзор во организирањето на

состаноците на одборот на директори, односно надзорниот одбор (информирање, дневен ред, оценување, програми за обука, и слично).

- 11.3: Главниот извршен директор, во согласност со одборот на директори, го назначува и отповикува внатрешниот правен советник.
Управниот одбор, во согласност со надзорниот одбор, го назначува и отповикува внатрешниот правен советник.
Кај банките, раководниот орган, во согласност со управниот одбор, го назначува и отповикува внатрешниот правен советник.
- 11.4: Обврските и одговорностите на внатрешниот правен советник се утврдени со внатрешните акти на друштвото кои се однесуваат на органот на управување односно органот на надзор и истите се достапни на веб-страницата на друштвото;
- 11.5: Доколку друштвото нема посебен оддел за односи со инвеститорите, внатрешниот правен советник ја има функцијата на лице за односите на друштвото со инвеститорите.

*** ДОКОЛКУ СЕ РАБОТИ ЗА БАНКА, ВО НАВЕДЕНИТЕ НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ СЕ ПРИМЕНУВА СООДВЕТНАТА ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ЗАКОНОТ ЗА БАНКИ.**

КОМИСИИ НА ОДБОРОТ НА ДИРЕКТОРИ ОДНОСНО НАДЗОРНИОТ ОДБОР

ПРИНЦИП 12: Одборот на директори односно надзорниот одбор на друштвото одлучува дали ќе формира комисија за избор и именување, комисија за ревизија и комисија за надоместоци и награди. Доколку одборот на директори односно надзорниот одбор одлучи да не ги формира наведените комисии, одредбите на најдобри практики 12.4, 12.5, 12.8, 12.9, 12.10 и 12.12 ќе се применат на целокупниот одбор на директори, односно надзорен одбор.

Одредби на најдобрите практики:

- 12.1: Членови на комисиите, кои ги именува одборот на директори односно надзорниот одбор, не можат да бидат извршните членови на одборот на директори односно членовите на управниот одбор. Во составот на комисиите се избира најмалку еден независен член на одборот на директори односно на надзорниот одбор.

- 12.2: Одборот на директори, односно надзорниот одбор во својот годишен извештај го наведува постоењето на овие комисији, нивниот состав и активности, бројот на одржаните состаноци, главните прашања кои биле расправани од страна на комисиите и надоместоците на членовите на комисиите.
- 12.3: Одборот на директори односно надзорниот одбор донесува правила за работа на секоја од комисиите. Во правилата за работа се наведуваат задачите и функциите на секоја од комисиите, нејзиниот состав, и начинот на кој таа ги остварува своите задачи и функции. Правилата за работа на комисиите се објавуваат на веб-страницата на друштвото.

Комисија за ревизија

- 12.4: Комисијата за ревизија ги надгледува активностите на извршните директори односно на управниот одбор во смисла на:
 - функционирањето на системите за управување со внатрешен ризик и контрола, вклучувајќи и надгледување на спроведувањето на соодветните законски правила и прописи, како и надгледување на функционирањето на кодексот на однесување;
 - одредби кои се однесуваат на изготвувањето и поднесувањето на финансиските извештаи (избор на сметководствени правила, примена и оценка на ефектите од новите правила, информации за користењето на одредени предвидени ставки од годишната сметка, предвидувања, работата на внатрешните и надворешните ревизори, итн.);
 - усогласеноста со препораките и наодите на внатрешните и надворешните овластени ревизори;
 - улогата и функционирањето на одделот за внатрешна ревизија;
 - политиката која ја води компанијата во однос на даночното планирање;
 - односите со надворешниот овластен ревизор, вклучувајќи ги особено неговата независност, надоместокот, како и сите други услуги надвор од ревизијата на компанијата;
 - финансирањето на компанијата;
 - примената на информатичката и комуникациската технологија;

- 12.5: Комисијата за ревизија соработува со надворешниот овластен ревизор, а особено доколку тој утврди одредени нередовности во содржината на финансиските извештаи;
- 12.6: Претседател на комисијата за ревизија не може да биде претседателот на одборот на директори, односно надзорниот одбор ниту пак поранешен извршен директор односно поранешен член на управниот одбор на компанијата, најмалку две години по завршувањето на функцијата;
- 12.7 Најмалку еден член на комисијата за ревизија треба да биде експерт во областа на финансиите. Во годишниот извештај се наведува името на овој член на комисијата.
- 12.8: Комисијата за ревизија, за своите состаноци, одлучува за потребата од присуство на претседателот на управниот одбор, односно на генералниот извршен директор, финансискиот директор, надворешниот овластен ревизор и внатрешниот овластен ревизор;
- 12.9: Комисијата за ревизија се состанува со надворешниот овластен ревизор по потреба, но најмалку еднаш годишно без присуство на извршните директори односно членовите на управниот одбор.

Комисија за надоместоци и награди

- 12.10: Комисијата за надоместоци и награди ги има следните овластувања:
 - Изготвува предлог политика за надоместоците и наградите на членовите на органот на управување, односно органот на надзор и на менаџментот на друштвото;
 - Изготвува предлог за надоместоците и наградите на извршните директори односно за поодделни членови на управниот одбор кој треба да се усвои од страна на одборот на директори односно надзорниот одбор. Во овој предлог се предвидува: структурата на надоместокот и износот на фиксниот надоместок, акциите и/или опциите кои се доделуваат и/или други променливи компоненти на надоместокот, правата на пензија, надоместок при отпуштање поради технолошки вишок и други форми на компензација, како и критериумите за успешно извршување на работата и нивната примена;
 - подготвува извештај за надоместоците и наградите кој е составен дел на годишниот извештај;

- 12.11: Претседател на комисијата за надоместоци и награди не може да биде претседателот на одборот на директори односно надзорниот одбор ниту пак поранешен извршен директор или поранешен член на управниот одбор на друштвото, најмалку две години по завршувањето на функцијата.

Комисија за избор и именување

- 12.12: Комисијата за избор и именување ги има следните овластувања:
 - изготвува критериуми за избор на членовите на одборот на директори односно надзорниот одбор и управниот одбор и ја утврдува постапката за избор на извршни членови на одборот на директори и управниот одбор;
 - прави периодични проценки на бројот, составот, структурата и профилот на одборот на директори односно надзорниот и управниот одбор и дава предлози за бројот, составот, структурата и профилот на одборот;
 - врши периодично оценување на работењето на членовите на одборот на директори, надзорниот и управниот одбор и поднесува извештаи до одборот на директори односно надзорниот одбор;
 - дава предлози за именувања и повторни именувања;
 - врши надзор на спроведувањето на политиката на одборот на директори односно управниот одбор во однос на почитување на критериумите за избор и постапката за именување на повисокиот менаџмент.

*** ДОКОЛКУ СЕ РАБОТИ ЗА БАНКА, ВО НАВЕДЕНИТЕ НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ СЕ ПРИМЕНУВА СООДВЕТНАТА ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ЗАКОНОТ ЗА БАНКИ.**

ОДБОР НА ДИРЕКТОРИ (ИЗВРШНИ ДИРЕКТОРИ) И УПРАВЕН ОДБОР

ПРИНЦИП 13: Извршните членови на одборот на директори, односно членовите на управниот одбор се одговорни за остварувањето на целите на друштвото, остварување на неговата стратегија и остварување на соодветни резултати.

Одредби на најдобрите практики:

- 13.1: Извршните членови на одборот на директори, односно членовите на управниот одбор одговараат пред одборот на директори односно надзорниот одбор, како и пред собранието на акционери.
- 13.2: Во остварувањето на своите функции, извршните членови на одборот на директори, односно членовите на управниот одбор се раководат пред се од интересите на друштвото и неговите акционери, притоа водејќи сметка и за интересите на засегнатите лица.
- 13.3: Извршните членови на одборот на директори, односно членовите на управниот одбор се должни, на одборот на директори односно надзорниот одбор да им доставуваат информации кои им се потребни за остварување на нивните права и извршувањето на нивните должности.

*** ДОКОЛКУ СЕ РАБОТИ ЗА БАНКА, ВО НАВЕДЕНИТЕ НАЈДОБРИ ПРАКТИКИ СЕ ПРИМЕНУВА СООДВЕТНАТА ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ЗАКОНОТ ЗА БАНКИ.**

ПРИНЦИП 14: Извршните членови на одборот на директори односно членовите на управниот одбор се одговорни за усогласеноста на друштвото со законите и другите прописи кои се однесуваат на управувањето со ризици поврзани со работењето на друштвото и неговото финансирање.

Одредби на најдобрите практики:

- 14.1: Друштвото треба да има систем за управување со внатрешен ризик и контрола кој е најсоодветен за него. Во секој случај друштвото, како инструменти за системите за управување со внатрешен ризик и контрола најмногу ги користи следниве: анализа на ризикот на оперативните и финансиските цели на друштвото; насоки за изгледот на годишниот и другите видови на финансиски извештаи и постапките кои треба да се следат при нивната изработка и систем на мониторинг и известување.

- 14.2: Извршните членови на одборот на директори, односно членовите на управниот одбор до одборот на директори односно надзорниот одбор поднесуваат писмени извештаи за целите на друштвото, неговата стратегија и со нив поврзаните ризици, како и за механизмите кои се потребни за контрола на ризиците од финансиска природа. Клучните точки од овие извештаи поврзани со употребените финансиски показатели треба да бидат составен дел од годишниот извештај.
- 14.3: Во годишниот извештај на друштвото, извршните членови на одборот на директори односно членовите на управниот одбор, известуваат за функционирањето на системот за внатрешен ризик и контрола во текот на годината на која се однесува извештајот. Притоа се опишуваат сите позначајни промени на системот за управување со внатрешен ризик и контрола кои биле направени и сите поголеми подобрувања кои се планирани и наведуваат дека истите биле расправани со одборот на директори, односно надзорниот одбор како и комисијата за ревизија доколку таква постои.
- 14.4: Извршните членови на одборот на директори односно членовите на управниот одбор во годишниот извештај наведуваат дали системите за управување со внатрешен ризик и контрола се адекватни, ефективни со образложени наводи за утврдените констатации.

СУДИР НА ИНТЕРЕСИ

ПРИНЦИП 15: Се избегнува секаков вид на судир наинтереси или можен судир на интереси помеѓу друштвото и членовите на органот на управување односно органот на надзор.

Одредби на најдобрите практики:

- 15.1: Правилата за работење на органот на управување односно органот на надзор содржат одредби со кои се регулираат судирите на интереси или можните судири на интереси помеѓу друштвото и членовите на управниот одбор, акционерите и надворешните овластени ревизори. Со овие правила исто така се утврдуваат и зделките за кои е потребно одобрение од органот на управување, органот на надзор, или собранието на акционери;
- 15.2: Член на органот на управување или органот на надзор е должен за секој судир на интереси или можен судир на интереси во кој друштвото и/или тој остварува интерес, веднаш да го известат претседателот на одборот на директори односно надзорниот одбор;

- 15.3: Член на одборот на директори, управен или надзорен одбор не смее: (а) да му конкурира на друштвото; (б) да бара или прима (значителни) подароци од друштвото за себе или за неговиот брачен другар, или член на вонбрачна заедница, посвоеник, посвоител или роднина по крвна линија до четврти степен или по сватовска линија до втор степен; (в) да обезбедува неоправдани погодности за трети лица на штета на друштвото; (г) да ги искористува деловните можности кои му припаѓаат на друштвото за свои лични интереси или во интерес на својот брачен другар, член на вонбрачна заедница, посвоеник, посвоител или роднина по крвна линија до четврти степен или сватовска линија до втор степен;
- 15.4: Членовите на органот на управување односно органот на надзор не можат да остваруваат други форми на лични приходи од работењето на друштвото, освен преку надоместоците кои ги добиваат како членови на органот на управување односно органот на надзор и приходи кои произлегуваат од акционерството. Со цел да се спречат ситуации на можна злоупотреба од страна на членовите на одборот на директори, односно надзорниот одбор, тие ги прифаќаат ограничувањата на нивната слобода во однос на располагањето со акциите кои ги поседуваат во друштвото и ограничувањата за прифаќање на други ангажмани спротивни на интересите на друштвото.
- 15.5: Член на органот на управување односно органот на надзор поднесува оставка во случај на непостигнување резултати во работењето, континуирано постоење на судир на интереси, како и во други случаи кога тоа се смета за неопходно од органот на управување односно органот на надзор;
- 15.6: Големите зделки и зделките со заинтересирана страна се објавуваат во годишниот извештај на друштвото.